

ТЕМА 24. СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА, ЗАГАЛЬНООСВІТНЄ ТА ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНЕ НАВЧАННЯ ТА ГРОМАДСЬКИЙ ВПЛИВ НА ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ЯК ЗАСОБИ ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ

Лектор:

доктор юридичних наук

Бараш Євген Юхимович

ПЛАН

- ▣ 1. Поняття, основні напрями, форми та методи соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.
- ▣ 2. Організація загальноосвітнього та професійно-технічного навчання засуджених.
- ▣ 3. Участь громадськості в процесі виправлення та ресоціалізації засуджених.

Питання 1. Поняття, основні напрями, форми та методи соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.

- ▣ Згідно статті 123. Кримінально-виконавчого кодексу України, соціально-виховна робота - це цілеспрямована діяльність персоналу органів і установ виконання покарань та інших соціальних інституцій для досягнення мети виправлення і ресоціалізації засуджених.
- ▣ Соціально-виховна робота спрямована на формування та закріплення в засуджених прагнення до заняття суспільно корисною діяльністю, сумлінного ставлення до праці, дотримання вимог законів та інших прийнятих у суспільстві правил поведінки, підвищення їх загальноосвітнього і культурного рівнів.

Основні напрями, форми і методи соціально-виховної роботи

- ▣ Згідно ст. 124 Кримінально-виконавчого кодексу України, у колоніях проводиться моральне, правове, трудове, естетичне, фізичне, санітарно-гігієнічне виховання засуджених, а також інші його види, що сприяють становленню їх на життєву позицію, яка відповідає правовим нормам і вимогам суспільно корисної діяльності.
- ▣ Соціально-виховна робота із засудженими організовується в індивідуальних, групових і масових формах на основі психолого-педагогічних принципів і методів.

- ▣ *Наказ Міністерства юстиції України « По організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими» від 4 листопада 2013 року №2300/5.*
- ▣ Відділення соціально-психологічної служби як основна організаційна ланка у структурі установи виконання покарань створюється для безпосереднього забезпечення оптимальних умов відбування покарання та проведення із засудженими соціально-виховної роботи для досягнення мети їх виправлення і ресоціалізації.
- ▣ Кожне відділення забезпечується окремим житловим приміщенням з комунально-побутовими умовами для розташування засуджених. Відділення очолює начальник.

- ▣ Розподіл засуджених по відділеннях після перебування у дільниці карантину, діагностики і розподілу здійснюється з урахуванням їх соціально-психологічних та особистісних характеристик комісією, яку очолює начальник установи або особа, яка виконує його обов'язки.
- ▣ Переведення засуджених з одного відділення до іншого допускається лише за виняткових обставин (конфліктні стосунки між окремими засудженими, реорганізація відділень, хвороба засудженого, зміна місця працевлаштування) на підставі письмового наказу начальника установи за мотивованим рапортом особи, яка є ініціатором переведення, погодженим з начальником відділення.

- ▣ *З метою сприяння розвитку в засуджених соціальної активності та корисної ініціативи у вирішенні питань організації вільного часу засуджених, їх побуту, праці та навчання у відділенні створено і функціонує рада колективу засуджених, діяльність якої спрямовує начальник відділення. Рада колективу засуджених обирається щороку на зборах засуджених відділення у складі голови та членів ради, відповідальних за напрями роботи. Засідання ради колективу засуджених проводиться не менше 1 разу на місяць. Рішення ради колективу засуджених оформлюється протоколом, який затверджується начальником відділення.*

- ▣ Соціально-виховна та психологічна робота із засудженими здійснюється на підставі індивідуальних програм, які складаються на підставі класифікацій засуджених за їх соціально-психологічною (особистісною) характеристикою та реалізуються за допомогою програм диференційованого виховного впливу.
- ▣ З метою контролю за результатами реалізації індивідуальних програм роботи із засудженими, фіксації соціально-виховних та психологічних заходів ведуться: у виправних колоніях - Щоденник індивідуальної роботи із засудженим, у виховних колоніях - Щоденник соціально-виховної роботи із засудженим неповнолітнім.

Наказ ДДУ ПВП «Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань» від 29.12.2014 № 2186/5 зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 грудня 2014 року за № 1656/26433.

- В установах виконання покарань проводиться безкоштовна демонстрація художніх відео- та кінофільмів, які мають позитивний вплив на закріплення процесу виправлення та ресоціалізації засуджених.
- У виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього та максимального рівнів безпеки (для засуджених, які тримаються у звичайних жилих приміщеннях, та засуджених, залишених для роботи з господарського обслуговування) художні кіно- та відеофільми демонструються один раз на тиждень.
- Кількісні обмеження не стосуються навчальних, документальних і науково-популярних кінофільмів, які мають виховне значення.
- Додатково дозволяється демонструвати художні кіно- та відеофільми у святкові дні.
- Особам, яких тримають у ДІЗО, ПКТ (ОК), ПКТ виправних колоній (секторів) максимального рівня безпеки та у карцерах установ виконання покарань, а також засудженим до арешту та довічного позбавлення волі кінофільми не демонструються.

- ▣ Засудженим дозволяється користуватися літературою, яка є в бібліотеках установ виконання покарань, а також газетами і журналами.
- ▣ Книжковий фонд бібліотек створюється з розрахунку забезпечення кожного засудженого не менше ніж п'ятьма книжками. Обмін книг у ПКТ (ОК) установ, у ПКТ виправних колоній (секторів) максимального рівня безпеки, арешту та дільницях посиленого контролю проводиться один раз на 10 днів. Засуджені, які тримаються у гуртожитках, забезпечуються газетами з розрахунку одна газета на 50 засуджених. По одній газеті виділяється на камеру. Якщо в камері утримується понад 20 засуджених, додатково виділяється ще одна газета.

- ▣ Відповідно до статті 127 КВК України самодіяльні організації засуджених до позбавлення волі створюються в колоніях з метою розвитку в засуджених корисної ініціативи, соціальної активності, здорових міжособових взаємовідносин, участі у вирішенні питань організації праці, навчання, відпочинку, побуту, впливу на виправлення засуджених, розвитку корисних соціальних зв'язків.
- ▣ Участь у самодіяльних організаціях є добровільною справою кожного засудженого, його соціально корисна активність заохочується адміністрацією колонії і враховується при визначенні ступеня його виправлення.

ՀԱՅԿՈՒՆԻ
ՄԵԹ ՄԱՅՐԱՄԻ

- ▣ *Фізкультурно-оздоровчі заходи серед засуджених проводяться у встановлений розпорядком дня час та в межах установи. У колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, виправних центрах та дільницях соціальної реабілітації (адаптації) такі заходи можуть проводитися за межами жилої зони установи, але в межах дислокації установи.*

- ▣ Відповідно до статті 128 КВК України у колоніях здійснення свободи сповідувати будь-яку релігію або виражати переконання, пов'язані із ставленням до релігії, підлягає лише тим обмеженням, які необхідні для забезпечення ізоляції, громадської безпеки і встановлені цим Кодексом.
- ▣ Богослужіння і релігійні обряди в колоніях проводяться за проханням засуджених або за зверненням релігійної організації в неробочий час.

- ▣ Відповідно до статті 128-1 КВК України
душпастирська опіка засуджених - діяльність в
установах виконання покарань
священнослужителів (капеланів), уповноважених
релігійними організаціями, статуту
(положення) яких зареєстровані у
встановленому законом порядку, спрямована на
задоволення релігійних потреб засуджених, їх
духовне виховання.

- ▣ Відповідно до статті 129 КВК України час, вільний від основної трудової діяльності і виконання обов'язкових заходів, передбачених розпорядком дня для засуджених у колонії, є їх вільним часом.
- ▣ Засуджені мають право розпоряджатися вільним часом на власний розсуд, виключаючи виконання тих видів діяльності, які заборонені цим Кодексом.
- ▣ Вільний час засуджених повинен тривати не менше як дві години на добу і передбачається розпорядком дня колонії.

Питання 2. Організація загальноосвітнього та професійно-технічного навчання засуджених.

- ▣ В статті 125. Кримінально-виконавчого кодексу України зазначено, що у колоніях відповідно до законів України "Про освіту" і "Про загальну середню освіту" для засуджених забезпечується доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти.
- ▣ Засудженим, які бажають підвищувати свій загальноосвітній рівень, незалежно від віку створюються умови для самоосвіти, надається можливість навчання в загальноосвітніх навчальних закладах колоній, які створюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до потреб у них і за наявності необхідної матеріально-технічної та науково-методичної бази

- ▣ Відповідно до ПВР УВП організація загальноосвітнього навчання, професійно-технічної освіти і професійного навчання засуджених на виробництві здійснюється відповідно до Законів України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", "Про професійно-технічну освіту" та в порядку, установленому законодавством.
- ▣ Час проведення занять у загальноосвітніх навчальних закладах визначається розпорядком дня установи виконання покарань.
- ▣ Для складання іспитів учні-засуджені звільняються від роботи на строк, передбачений Кодексом законів про працю України і Законом України "Про оплату праці". Заробітна плата їм за цей час не нараховується, харчування надається безкоштовно.
- ▣ Адміністрація установ виконання покарань всебічно сприяє загальноосвітньому та професійно-технічному навчанню засуджених, у разі потреби надає їм допомогу в отриманні консультацій, придбанні підручників та посібників.
- ▣ Під час навчального процесу засуджені можуть мати обмежений доступ до мережі Інтернет під контролем адміністрації установи виконання покарань для користування навчальними програмами (ресурсами).

- У виховних колоніях утворюються середні загальноосвітні школи трьох ступенів. Засуджені, які навчаються в них, підручниками, зошитами та письмовим приладдям забезпечуються безоплатно.
- Для засуджених, які не мають робітничої професії, за якою вони можуть бути працевлаштовані в даній колонії, надається можливість підготовки на курсах професійного навчання робітників на виробництві.

- ▣ *Порядок організації навчання у загальноосвітніх навчальних закладах при виправних колоніях та слідчих ізоляторах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України визначено Наказом Міністерства світи і науки та Міністерства юстиції України від 10.06.2014 року №691/897/5*
- ▣ *За поданням територіальних органів управління Державної пенітенціарної служби України та згідно з відповідним рішенням органів місцевого самоврядування або місцевих органів виконавчої влади для надання освітніх послуг особам, які засуджені до позбавлення волі, та неповнолітнім ув'язненим за загальноосвітніми навчальними закладами комунальної форми власності можуть закріплюватися установи виконання покарань та слідчі ізолятори.*

- Зарахування засуджених до позбавлення волі та неповнолітніх ув'язнених до загальноосвітнього навчального закладу при установі здійснюється на підставі особистої заяви, свідоцтва про базову загальну середню освіту або табеля успішності про закінчення відповідного класу, а в разі їх відсутності - на основі атестації, проведеної відповідно до Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 778, та Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18 лютого 2008 року № 94, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 27 лютого 2008 року за № 151/14842 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2009 року № 1151).

- ▣ Зарахування учнів до відповідних класів проводиться наказом директора ЗОНЗ та начальника установи. ЗОНЗ обирає форми, засоби і методи навчання та виховання відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» та свого статуту з урахуванням специфіки закладу, профілю та інших особливостей організації навчально-виховного процесу. Індивідуальне навчання організовується відповідно до Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20 грудня 2002 року № 732, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08 січня 2003 року за № 9/7330. Навчання екстерном організовується відповідно до Положення про екстернат у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 19 травня 2008 року № 431, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 червня 2008 року за № 100/15106

- ▣ Представники адміністрації установи за погодженням з керівництвом ЗОНЗ можуть бути присутніми на заняттях та інших заходах, що пов'язані з навчальним процесом, брати участь у роботі педагогічної ради, конференціях, нарадах та інших заходах, що організовуються і проводяться навчальним закладом.
- ▣ Педагогічні працівники ЗОНЗ при установі можуть входити, за їхньою згодою, до складу методично-виховної ради установи та спільно з адміністрацією установи брати участь у виховній роботі з особами, які засуджені до позбавлення волі.

Питання 3. Участь громадськості в процесі виправлення та ресоціалізації засуджених

- ▣ Громадський вплив – це засіб виправлення і ресоціалізації засуджених на різних стадіях відбування ними покарання, який має на меті надання правової, психологічної та медичної допомоги засудженим і особам, звільненим від відбування покарання.

- ▣ Відповідно да статті 25 КВК України об'єднання громадян та засоби масової інформації, релігійні та благодійні організації, окремі особи в порядку, встановленому цим Кодексом і законами України, можуть надавати допомогу органам та установам виконання покарань у виправленні засуджених і проведенні соціально-виховної роботи.
- ▣ Громадський контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань здійснюють спостережні комісії, які діють на підставі цього Кодексу та Положення про спостережні комісії, що затверджується Кабінетом Міністрів України. У випадках, встановлених цим Кодексом та законами України, громадський контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань можуть здійснювати об'єднання громадян.

- ▣ Громадські вихователі та інші особи, яким доручено проводити виховну роботу з умовно-достроково звільненими від відбування покарання неповнолітніми, контролюють їхнє ставлення до навчання і поведінку в побуті, надають їм необхідну допомогу
- ▣ До умовно-достроково звільнених від відбування покарання осіб, які ухиляються від громадського контролю, збори трудового колективу або громадська організація можуть застосувати захід впливу у виді громадського попередження.
- ▣ У разі систематичного порушення громадського порядку особою, яка відбувала покарання у виді позбавлення волі за тяжкий чи особливо тяжкий злочин чи була двічі засуджена до позбавлення волі за умисні злочини й була умовно-достроково звільнена від відбування покарання, трудовий колектив або громадська організація можуть звернутися з клопотання до органу внутрішніх справ про встановлення

Література:

- «Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими», Наказ Міністерства юстиції України від 04 листопада 2013 р. № 2300/5.
- «Про затвердження Порядку організації навчання у загальноосвітніх навчальних закладах при виправних колоніях та слідчих ізоляторах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України», Наказ Міністерства освіти і науки та Міністерства юстиції України від 10.06.2014 року №691/897/5
- «Про затвердження положень про спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах», Постанова Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2004 року № 429.
- «Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань», Наказ ДДУ ПВП від 25 грудня 2003 № 275.
- «Про затвердження Положення про навчальний центр при кримінально-виконавчій установі закритого типу» наказ Міністерства юстиції від 19.12.2013 №1794/2691/5.